

De kluzenaars van de Schaesberg (3)

De kluis is van 1688 tot 1930 door eremieten bewoond. In dit artikel geven wij van 5 kluzenaars een korte of soms langere beschrijving van wetenswaardigheden over hun verblijf in de kluis op de Schaesberg. In de volgende periodieken zullen ook de overige eremieten de revue passeren.

LAURENS PLOEM

De naam Laurens Ploem komen we in een aantal akten in verschillende schrijfwijze tegen: Ploum, Ploemen, Pluym of Plüm. Hij zou op 27 april 1688 de kluis betrokken hebben en overleed op 20 november 1706. Hij werd in de kapel voor het hoofdaltaar begraven. Hij was de eerste kluzenaar geweest en naar de naam te oordelen van Duitse afkomst. Boven zijn graf in de kapel is een steen aangebracht met het opschrift (1) dat hij de eerste kluzenaar was en op een "onverdiend jonge leeftijd" gestorven is.

Een register uit het archief van kasteel Schaloen bevat de "Uyttersten wille van Laurentius Pluym, den eerste Eremyt op den Schaelsberg", 27 april 1688. Hieronder enkele fragmenten uit dit testament.

*Uyttersten wille van Laurentius Pluym,
den eersten Eremyt op den Schaelsberg, resort der Heerlicheyt Schinnen op de
Geule, aenwien de voorschreven plaetse vergunt is van den Hoogh ende
Weledelgebooren Heere Gerardus Ernestus, Baron Hoen van Carthyls, Heere
der Heerlicheden Schinnen op de Geule, Aldenvalckenborch etc..... in den
jaere 1688 den 27en April.*

*....."So begeert hij dat hetselve doode lichaem alsdan sall ter gewijder aerde
besteet ende begraeven worden in de capelle op den Schaelsberg
voorschreven, staende bij de Eremitagie ende op den daegh van
begræffenisse, alsmede op de uytvaert sall den dienst der H.Catholische
Roomsche Kercke gedaen ende gecelebreert worden...."*

Bij testament stichtte hij een hoogmis op 2 juli, het feest van O.L.Vrouw Visitatie, te doen door de Pastoor van Schin op Geul en de Kapelaan van het adellijke huis van Schaloen, waarvoor de rente van een kapitaal van 100 gulden moest dienen. Wat overschoot nadat celebranten, koster en misdienaars betaald zijn, dient "tot behoeff van den illuminaire off kerse" op het altaar van de kapel.

De handtekening onder dit testament is van de eremiet zelf, die tenminste kon schrijven, al is het ook met grote letters. Verder hebben als getuigen getekend: Thomas Didden en Wolter Bosch, schepenen van Schin op Geul en Thomas Jongen, schepen en plaatsvervangend-secretaris

In het jaar 1703 wordt dit testament nog eens hernieuwd en ingeschreven onder dezelfde getuigen en aangevuld met de beschikking over een stuk akkerland, gelegen te Gulpen.

Hij noemt daarbij als universele erfgenamen Louis Frans en Nicolaas Frans Ploum, zonen van zijn broer Andreas. Veel was er niet te erven, maar het weinige wordt secuur beschreven en bestemd.

Merkwaardig is dat de erflater ook denkt aan zijn onbekende opvolger. Zonder diens geweten echter te bezwaren, verzoekt hij toch de dankbaarheid te bewijzen van alles wat in de kluis voor hem achterblijft, door dagelijks de litanie van O.L.Vrouw van Laretto te lezen en niet te vergeten om te bidden *"devotelijk tot welvaerenthey, prosperitye, geluck en salighhey van den Hoogh ende Weledelgebooren Heere Gerardus Ernestus, Baron Hoen van Carthyls etc., mitsgaeders ook voor desselfs welgebooren familie...."*

Verder verzoekt hij dat zijn opvolgers al het mogelijke zullen doen om vlijtig hun uiterste plicht te doen, hetzij door eigen middelen of door aalmoezen, om op te bouwen het kleine kerkje buiten of vóór deze kapel *"...het welck den testateur voorgenomen heeft het effectueeren tot meerdere eere ende glorie Godts, opdat het heyligh sacrificie der Misse aldaer commodieuser sonder turberinge magh gecelebreerd worden. Daer en boven begheert hij noch dat sijne successeuren sullen aanbouwen ofte aenhangen bij deze Eremitagie een gebouwselken tot meerder gereiff ende commoditeyt van eenen persoon, die gestudeert zijnde hem qaemen presenteeren om heremyt te worden ende in studijs geverseert zijnde van den Ordinaris (Bisschop) mochte geapprobeert ende gewijt worden tot het heyligh sacrament des priesterdoms, den welcken alsdan behoore te hebben ten redene van syne priesterlycke digniteyt ende weerdigheyt...."*

Als kluzenaar moest Laurens Ploemen zich houden aan het bisschoppelijk reglement, dat in de kluis bewaard moest worden.

Reglement op hetwelck Sijne Doorluchtigste Hoogwaardigheit den Heere Bisschop van Ruremonde provisionelijk admitteert Laurentius Ploum om te wonen als eremyt in den Parochie van Schin op Geul bij de Kapelle van St. Antonius de Padua.

In den eersten dat hij sall moghen aentrecken het habijt van Eremyt ende sall dagelijc lesen de getijden van Onse Lieve Vrouwe offte wel in plaets van dien de Roosenkranskens Pater Noster offte Ave Maria, die de leeke Broeders voor hunne dagelijxe getijden lesen in de Cloosters van d'Eerwaerde Paters Predickheeren.

Ten tweeden dat hij sall absolutelijck staen onder de directie en gehoorsaemheijt van den Heer Pastoor van Schin op de Geul voor soo veel

aangaet sijne conscientie ende geestelijck leven ende sall bij dito Heer Pastoor moeten bichten, tenzij dito Heer Pastoor hem ondertusschen eenen anderen bichtvader sall nomineeren.

Ten derden dat hij dagelyx ook sall moeten misse hooren het zij in de Parochie van Schin op de Geul offte Aldenvalckenborgh ende sall niet vernachten buyten sijne hutte sonder oorloff van dito Heer Pastoor ende voorst hem laeten vinden in alle publieke gebeden ende processien van sijne Parochie ende sall ten minsten alle maenden bichten ende communiceeren.

Ten vierden dat hij alle Sondagen ende Heylighdagen sall wesen in de kercke van Schinnen soo lanck den Dienst sall dueren en voer ende naer daerinne het assisteeren.

Ten vijffden dat hij geene vrouwspersonen offte dochters noch daegs noch des nachts binnen sijne hutte en sall moghen houden offte spreken, noch herberge frequenteeren, wachelter noch toeback gemeynelijck gebruyken, noch een andere geven, die hem mochten bezoeken.

Ten sesden dat hij niet en sall omgaen in praeiudicie van degeene die eenige statien hebben in de parochie.

Ten sevensten sall leeren de kinderen soo in den christelijcke leere als andersints gelijk hij daertoe bequam sall gevonden worden door dito Heer Pastoor.

Alles bij provisie ende voor den tijdt van drij jaeren binnen de welcke men sall kunnen experimeteeren offte het sall geraetsaem wesen hem langer te continueeren.

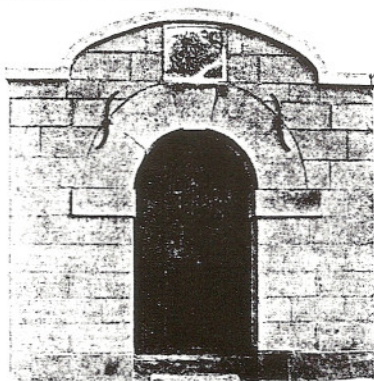
Actum Ruremonde in ons Bisschoppelyck Paleys den lesten Octobre 1692.

Was getekend: Fr. Reginaldus Episcopus Ruremondensis.

Onderstond ter ordinantie van Syne Doorluchtste Hoogweerdigheyt,
J.J. De Carvajal.

JOANNES LOUENS

Joannes was waarschijnlijk afkomstig van België. Volgens een lijst, die in de kluis hangt en die op kasteel Schaloen is opgemaakt, was hij de opvolger van Laurens Ploem. De duur van zijn verblijf is onbekend. Hij vertrok naar een kluis bij Roermond, die aan het klooster van de Karthuizers toebehoorde.

Ingangspoortje kluis

JOHANNES ESKEN (of ELKEN)

Buiten zijn overlijdensdatum, 25 februari 1721, is over deze kluizenaar niet meer bekend.

HYACINTHE

De lijst van kluizenaars vermeldt enkel deze naam. Zijn familienaam is onbekend. Hij was tot aan zijn dood kluizenaar.

BENEDICTUS MARTENS

Benedictus wordt in 1727 als kluizenaar genoemd in een stuk uit het Bisschoppelijk Archief (Port.76 No.13). Hij zou afgezet zijn wegens malversaties met valse aanbevelingsbrieven. Hij zou voor zijn Rome-reis het eremietenkleed van de prior der Benedictijnen te St.Truien ontvangen hebben. Verder werd hij o.a. aangeklaagd dat hij te Gennesheim (D) tussen een groep vagebonden terecht gekomen zou zijn (bokkerijders?). Bij zijn verhoor ontkende hij ook maar iets met die kerels te maken te hebben.

Tekst: Gerard J.M. van Hoof
Oudenbosch, november 1986.

Literatuur: zie literatuurlijst bij artikel "Het kluizenaarswezen in het algemeen (2), periodiek mei 1994, 5e uitgave

Verklarende woordenlijst:

<i>absolutelyck</i>	: onbeperkt, onder heerschappij van
<i>admitteren</i>	: toelaten, toestemming geven
<i>commodieuser</i>	: rustig
<i>commoditeyt</i>	: gemak
<i>conscientie</i>	: geweten, kennis van goed en kwaad
<i>digniteyt</i>	: waardigheid
<i>effectueeren</i>	: uitwerking
<i>frequenteren</i>	: kroeglopen
<i>geaprobeert</i>	: goedgekeurd
<i>gemeynelyck</i>	: gewoon, alledaags
<i>illuminaire</i>	: (feestelijke) verlichting
<i>in studiis geverseert zynde</i>	: zich bezig houden met studie
<i>praeiudicie</i>	: ten nadele
<i>prosperityet</i>	: voorspoed
<i>provsionelyck</i>	: voorlopig
<i>sacrificie</i>	: offer
<i>successeuren</i>	: opvolgers
<i>turberinge</i>	: storingen
<i>wachelter</i>	: jenever gemaakt van jeneverbes (wakel)